

PM 2017:270 RVI (Dnr 110-1528/2017)

Omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer (Ds 2017:49)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 22 december 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet föreslår i promemorian en ny särskild reglering om omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer. Förslagen innebär i huvudsak ett förtydligande i lagen om vård av unga (LVU) att skyddsbehövande barn och unga som vistas i Sverige kan omhändertas omedelbart av socialnämnden i akuta situationer. Därigenom säkerställs att socialnämnden i akuta lägen kan ingripa till skydd för varje barn och ung person som vistas i Sverige, oavsett hur stark anknytning han eller hon har till Sverige. Regleringen kompletteras med nya bestämmelser om handläggning, tidsfrister och förnyad domstolsprövning i internationella ärenden.

Förslagen bedöms inte medföra annat än marginella kostnadsökningar för kommunerna. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 april 2018. Socialdepartementet har remitterat promemorian till Stockholms stad för yttrande.

Remissen i sin helhet går att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till promemorians förslag och har inte några invändningar mot de föreslagna ändringarna.

Socialnämnden stödjer förslaget om en ny särskild reglering om omedelbart omhändertagande i sin helhet.

Mina synpunkter

Ett starkt skydd och stöd för barn och unga som lever i utsatthet är en otroligt viktig del i den svenska välfärdsmodellen och ett av socialtjänstens viktigaste uppdrag. I yttersta fall finns tvångslagstiftning som ger socialtjänsten rätt och skyldighet att

gripa in mot barnets och föräldrarnas vilja för att säkerställa att barnet får det skydd och det stöd hen behöver. Socialtjänsten ska inte göra skillnad på barn i dessa utsatta situationer, alla barn måste kunna ges skydd i akuta nödsituationer.

Jag välkomnar därför att regeringen nu täpper till en lucka i nuvarande lagstiftning som skapat osäkerhet kring om socialtjänstens ansvar för barns skydd och stöd verkligen gäller alla barn. Det är viktigt att det inte råder någon tveksamhet om att socialtjänsten kan och ska ingripa om de uppmärksammar ett barn som riskerar att fara illa och i det yttersta läget fatta beslut om ett omedelbart omhändertagande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 6 december 2017

ÅSA LINDHAGEN

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen i sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Det är bra att den osäkerhet som har rått kring svenska myndigheters befogenhet att besluta om omedelbart omhändertagande av barn som inte har sin hemvist i Sverige nu skingras. Socialtjänsten måste kunna ta sitt yttersta ansvar för alla personer som befinner sig inom kommunen. Inget barn i utsatthet ska falla mellan stolarna.

De resonemang som förs i departementspromemorian till stöd för det förhandenvarande förslaget är huvudsakligen inriktade på gränserna för svenska myndigheters befogenheter i ljuset av EU-rätten och Haagkonventionen. Någon inventering av svenska kommuners erfarenheter av arbetet med barn i otrygga miljöer som saknar hemvist i Sverige, och vilka problem som kommunerna kan ha upplevt, förekommer inte. Möjligen hade en sådan utredning inte varit förenlig med behovet att relativt snabbt komma fram med ett förslag på lagändring.

Det gör dock att det finns ett par möjliga problem som måste studeras i och med att det nya lagförslaget tillämpas.

Ett problem är vad hemvistlandets myndigheter egentligen anser vara tillräckliga åtgärder. Finns det en risk för att, när barn påträffas i skadliga miljöer, exempelvis i tiggeri eller på tillfälliga boplatser, och på grund av detta omhändertagits, hemvistlandets myndigheter inte anser det finnas skäl att vidta några särskilda åtgärder? Det är inte självklart att svenska myndigheters syn på vad som utgör acceptabla levnadsvillkor stämmer överens med hemvistlandets myndigheters, i synnerhet inte om barnen som omhändertas tillhör en minoritet som länge varit utsatt för förtryck och diskriminering.

Ett annat problem, som överhuvudtaget inte berörs varken i departementspromemorian eller, såvitt vi kan bedöma, i relevanta folkrättsliga urkunder, är frågan om identifiering. Det

finns många fall där personer som befinner sig i Sverige utan hemvist i landet saknar giltiga ID-handlingar, ibland för att de har svårt att ens få sådana handlingar utfärdade av sitt hemlands myndigheter. Finns det då inte behov av att uttryckligen föreskriva att omhändertagande ska kunna ske omedelbart även om barnets identitet inte är känd, och det kanske inte ens går att fastställa vilket land barnet har sin hemvist i, eller antas det att ett barn som inte bevisligen har sin hemvist i ett annat land faller under svenska myndigheters kompetens?

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Cecilia Brinck, Dennis Wedin, Jonas Nilsson och Lars Jilmstad (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Socialdepartementet föreslår i promemorian en ny särskild reglering om omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer. Förslagen innebär i huvudsak ett förtydligande i lagen om vård av unga (LVU) att skyddsbehövande barn och unga som vistas i Sverige kan omhändertas omedelbart av socialnämnden i akuta situationer. Därigenom säkerställs att socialnämnden i akuta lägen kan ingripa till skydd för varje barn och ung person som vistas i Sverige, oavsett hur stark anknytning han eller hon har till Sverige. Regleringen kompletteras med nya bestämmelser om handläggning, tidsfrister och förnyad domstolsprövning i internationella ärenden.

Förslagen bedöms inte medföra annat än marginella kostnadsökningar för kommunerna. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 april 2018. Socialdepartementet har remitterat promemorian ”Omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer (Ds 2017:49)” till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 november 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till promemorians förslag om omedelbart omhändertagande av barn och unga i vissa internationella situationer, och har inte någon invändning mot utredningens förslag. Föreslagna förändringar av bestämmelsen om LVU förenklar beslutsfattandet hos socialnämnderna och leder till en enhetlig och förutsägbar rättstillämpning vilket är positivt. Förslagen ligger i linje med kommunfullmäktiges mål där 1.1. *Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.*

Genom förslagen säkerställs att socialnämnden i akuta situationer kan ingripa till skydd för barn och unga som vistas i Sverige, oavsett hur stark anknytning han eller hon har till Sverige. Att barnskyddsperspektivet stärks ytterligare i dessa fall är positivt och stämmer väl överens med syftet med LVU. Förslaget ligger i linje med förslaget om att göra barnkonventionen till svensk lag samt kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet 4.4. *Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.*

Stadsledningskontoret instämmer med utredningen i det att det har funnits en oklarhet och osäkerhet i hur ärenden rörande barn som inte har hemvist i Sverige ska hanteras i situationer där barnet behöver akut skydd. Med hänsyn till att omedelbart omhändertagande är en ingripande åtgärd mot enskild är det av rättssäkerhetsskäl viktigt att lagstiftningen klart och tydligt anger myndigheternas befogenheter. Den föreslagna nya särskilda regleringen klargör nu att alla barn som vistas i Sverige har rätt till skydd i en akut nödsituation. Stadsledningskontoret stödjer utredningens förslag vilket förhoppningsvis kan leda till en större samstämmighet i hur domstolar över landet dömer i frågan.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 14 november 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att omedelbart justera paragrafen.

Särskilt uttalande gjordes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Frida Johansson Metso m.fl. (alla L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Sofia Modigh (KD) i enlighet med det gemensamma särskilda uttalandet från Moderaterna och Liberalerna.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 oktober 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget om en ny särskild reglering om omedelbart omhändertagande i sin helhet. Det har funnits en oklarhet och osäkerhet i hur ärenden rörande barn som inte har hemvist i Sverige ska hanteras i situationer där barnet behöver akut skydd. Den föreslagna nya särskilda regleringen klargör nu att alla barn som vistas i Sverige har rätt till skydd i en akut nödsituation. Det är ett efterlängtat förtydligande som kommer att förbättra socialtjänstens möjligheter att skydda några av de allra mest utsatta barnen. Förslaget om att det omedelbara omhändertagandet ska kunna fortsätta längre än fyra veckor om det behövs, i väntan på den behöriga utländska myndighetens åtgärder, kommer att underlätta socialtjänstens arbete med att säkerställa att barnet får det skydd och stöd som andra barn i Sverige har lagstadgad rätt till och som följer FN:s konvention om barnets rättigheter.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Frida Johansson Metso m.fl. (alla L) enligt följande.

Det är bra att den osäkerhet som har rått kring svenska myndigheters befogenhet att besluta om omedelbart omhändertagande av barn som inte har sin hemvist i Sverige nu skingras. Socialtjänsten måste kunna ta sitt yttersta ansvar för alla personer som befinner sig inom kommunen. Inget barn i utsatthet ska falla mellan stolarna.

De resonemang som förs i departementspromemorian till stöd för det förhandenvarande förslaget är huvudsakligen inriktade på gränserna för svenska myndigheters befogenheter i ljuset av EU-rätten och Haagkonventionen. Någon inventering av svenska kommuners erfarenheter av arbetet med barn i otrygga miljöer som saknar hemvist i Sverige, och vilka problem som kommunerna kan ha upplevt, förekommer inte. Möjligen hade en sådan utredning inte varit förenlig med behovet att relativt snabbt komma fram med ett förslag på lagändring.

Det gör dock att det finns ett par möjliga problem som måste studeras i och med att det nya lagförslaget tillämpas.

Ett problem är vad hemvistlandets myndigheter egentligen anser vara tillräckliga åtgärder. Finns det en risk för att, när barn påträffas i skadliga miljöer, exempelvis i tiggeri eller på tillfälliga boplatser, och på grund av detta omhändertagits, hemvistlandets myndigheter inte anser det finnas skäl att vidta några särskilda åtgärder? Det är inte självklart att svenska myndigheters syn på vad som utgör acceptabla levnadsvillkor stämmer överens med hemvistlandets myndigheters, i synnerhet inte om barnen som omhändertas tillhör en minoritet som länge varit utsatt för förtryck och diskriminering.

Ett annat problem, som överhuvudtaget inte berörs varken i departementspromemorian eller, såvitt vi kan bedöma, i relevanta folkrättsliga urkunder, är frågan om identifiering. Det finns många fall där personer som befinner sig i Sverige utan hemvist i landet saknar giltiga ID-handlingar, ibland för att de har svårt att ens få sådana handlingar utfärdade av sitt hemlands myndigheter. Finns det då behov av att uttryckligen föreskriva att omhändertagande ska kunna ske omedelbart även om barnets identitet inte är känd, och det kanske inte ens går att fastställa vilket land barnet har sin hemvist i, eller antas det att ett barn som inte bevisligen har sin hemvist i ett annat land faller under svenska myndigheters kompetens?